Mastru Indri Borg:
Il-Banda ta' Indri jew Il-Ġenju ta' Indri
minn Victor Scerri

Jekk il-Ġermaniżi jiftaħru li Beethoven kien ġenju mużikali għax kien trux, u kien jikteb dik il-kwalità ta' mużika, aħna l-Maltin ukoll għandna biex niftaħru b'dan il-persunaġġ, kif se taqraw iktar 'il quddiem. Forsi dan l-isem (Indri), aktar konna nużawh bħala kuljunazzjoni għal xi banda fqira, u konna ngħidu li qisha l-"Banda ta' Indri". Iżda, verament, min kien dan Indri?

Indri Borg twieled il-Belt Valletta nhar is-7 ta' Jannar, 1818, waqt li tgħammed l-għada, 8 ta' Jannar.

Bin Salvu u Antonia nee' Bonello. Hawn nixtieq ngħid li ta' sentejn, Indri, b'disgrazzja, tilef id-dawl t'għajnejh it-tnejn. It-toqol ta' din id-disgrazzja ma tantx tellef il-ħajja ta' Indri, tant li, ta' eta' żgħira, meta kien imur għall-quddies, u kien jisma' dik il-mużika, kien jintebaħ u jagħraf l-istrument li jkun qed jindaqq. U hawn, kemm missieru, kif ukoll ommu, meta raw il-kapacità tiegħu li jagħraf l-istrumenti, bagħtuh biex jistudja l-mużika għand wieħed mill-aqwa surmastrijiet popolari li kien hemm fil-Belt Valletta dak iż- żmien, Meastro Rull. Maestro Rull kien ukoll "Meastro di Cappella", tal-kon-Katidrall ta' San Ġwann.

Hawn tajjeb li wieħed jgħid li mużiċisti kbar dejjem kellhom konnessjonijiet mal-Knejjes. Prekursur tal-baned ta' pajjiżna.

Indri Borg ta bidu għall-ewwel banda ta' pajjiżna. Hemm argument dibattibbli dwar min kienet l-ewwel banda f'pajjiżna. Bla ma nidħol f'ebda polemika ta' min kienet l-ewwel Banda f'pajjiżna, jidher li ż-żewġ baned ewlenin kienu l-Banda "De Rohan" ta' Ħaż- | ebbuġ u l-Banda "L'Isle Adam" tar-Rabat, it-tnejn f'Malta.

Mastru Indri Borg kien is-Surmast tagħhom it-tnejn, u l-ewwel wieħed tagħhom, u dan kien fis-sena 1860. Jidher żgur li grupp ta' żgħażagħ Rabtin kienu diga' qegħdin jitgħallmu l-mużika, taħt Mastru Indri qabel dik is-sena, u kienu diga' daqqew fil-festa ta' Santa Katerina taż- | urrieq, izda ma kienux bħala banda uffiċjali.

Iżda tajjeb li wieħed jgħid, li skond l-istoriku, Pietru Pawl Castagna, fil-ktieb tiegħu Storja ta' Malta, l-ewwel banda nazzjonali saret f'Ħaż- | ebbuġ minn Mastru Indri Borg.

L-istess jgħid Dun Salv ~iappara fil-ktieb tiegħu Storia del Zebbug e sua Parrocchia, li kien ġie ppubblikat fl-1881, għax jgħid li Ħaż- | ebbuġ ra l-bidu ta' l-ewwel Banda Nazzjonali f'Malta, bl-isem "Societa Filarmonica del Zebbug". Jaħdmu għall-festa ta' SanĠużepp

Tajjeb li wieħed jinnota li dawn iż-żewġ baned li tagħhom Meastro Indri Borg kien l-ewwel surmast mużikali, huma t-tnejn għall-festa ta' SanĠużepp,fiż-żewġ

lokalitajiet, kemm f'Ħaż-Żebbuġ kif ukoll fir-Rabat.

Dawn iż-żewġ baned huma msemmijin għal żewġ granmastri u li t-tnejn kienu devoti ta' San Ġużepp. Għalkemm għidt dan kollu dwar dawn iż-żewġ baned ewlenin, jidher ukoll li l-banda San Filep ta' Ħaż- l ebbuġ (Malta), jista' kienet hi l-ewwel banda skond dokumenti li jinsabu fl-Arkivji tal-każin. Jien mhux se nidħol f'ċerti dettalji dwar liema verament kienet l-ewwel banda, iżda huwa fatt li Mastru Indri Borg kien Surmast ta' dawn it-tliet baned fl-istess sena, fl-1860, u dan jixhduh l-istess tifkiriet li jinsabu fit-tliet każini. Dan juri l-kobor ta' dan il-ġenju mużikali fi żmien primittiv għall-baned f'pajjiżna.

L-ewwel noti kienu fuq ir-ram
Għalkemm kien għami, Indri Borg ma ħalliex dan id-difett ifixklu. Huwa għeleb din il-kundizzjoni billi fetaħ opportunitajiet ġodda waħdu, għalih innifsu, għax ħassu kapaċi, u għax ried jagħti kontribut lill-iżvilupp mużikali tal-pajjiż. Fit-tieni volum tiegħu Rajt Malta tinbidel, il-kittieb u ġurnalista Herbert Ganado jiddeskrivi b'mod ħelu l-ħiliet ta' Indri Borg ... "L-ewwel noti fuq ir-ram semmagħhom lil pajjiżna dak ir-raġel għama li kien jismu Indri."

Parruċċan Belti Dumnikan
Indri Borg twieled il-Belt Valletta, fil-parroċċa Dumnikana tal-Portu Salvu, kif kienet magħrufa l-Knisja u l-parroċċa dak iż-żmien u kif hawn min għadu jirreferi għaliha saħansitra sal- lum. Indri twieled tmintax-il sena wara l-miġja ta' l-Ingliżi f'Malta u kif għidna, ta' sentejn b'disgrazzja tilef id-dawl t'għajnejh. Ma nafux sewwasew x'kienet din id-disgrazzja. Nafu żgur iżda li spiċċa għami miż-żewġ għajnejn. Madanakollu dak li ma setax jara b'għajnejh kien jarah b'moħħ u għax żviluppa ħiliet li ssibhom għand ftit nies biss.

Ma ħalliex dan id-difett ifixklu
Ta' tifel qalbieni li kien u bl-għajnuna kollha u l-imħabba ta' missieru Salvatore u ommu Antonia, Indri ma ħalliex din id-disgrazzja titfgħu lura fil-ħajja u l-ambizzjoni prudenti tiegħu għenitu jibqa' miexi 'l quddiem.

Il-ġenituri tiegħu ntebħu dlonk li Indri mhux biss kellu moħħ u tajjeb imma kellu wkoll ġibda qawwija lejn il-mużika tant li sa minn eta' bikrija beda jagħraf il-ħsejjes ta' l-istrumenti mużikali ta' żmienu.

Bagħtuh jistudja għand Maestro Rull
Meta ommu u missieru raw l-imħabba kbira u ġibda qawwija li Indri kellu lejn il-mużika, bagħtuh għand wieħed mill-aqwa surmastrijiet u għalliema tal-mużika fil-Belt Valletta, Maestro Rull. Meastro Rull għaraf bilgri bil-ġenju ta' Indri li kien dara jara b'moħħ u minflok b'għajnejh u jitgħallem mingħajr taħbit ta' xejn. Indri kien ukoll juri entużjażmu partikolari waqt il-lezzjonijiet ta' l-aktar suġġett għall-qalbu, il-mużika. Għall-ewwel Maestro Rull beda jgħallmu jdoqq il-flejguta, (illum ngħidulu flawt), imma wara ftit beda jgħallmu wkoll il-klarinett li kien l-istrument li Indri Borg kien l-iktar jagħżel u jħobb. Għad li

tgħallem idoqq għadd ta' strumenti, fosthom il-kitarra, il-klarinett baqa' jdoqqu u jgħallmu saħansitra wara li sar surmast tal-baned ewlenin u magħrufa.

Jikteb Trattat tal-Mużika

Bla ma qatt biss ra partitura, Indri Borg, seħħ lu jikteb Trattat tal-Mużika. Mhux kif tgħallem il-mużika hu. Imma kif seħħlu jgħallimha lil ħaddieħor u kif seħħlu jiddettaha. F'dan it-Trattat, Indri jfisser bil-Malti l-armonija, il-partituri u l-kuntrappunt. Skond l-istoriku Ġ. Faure', fil-ktieb tiegħu Storja ta' Malta u Għawdex, ir-raba' volum, Indri Borg għamel fil-fatt, addattament ta' Trattat miktub fl-1885, minn letterat u mużiċist ewlieni. Jekk tistaqsuni imma kif dan, għama u seħħ lu jagħmel dawn l-affarijiet kollha u aħna jiġi żmien, fejn ma jkollna ħila nlaħħ qu ma xejn, inwieġeb li mhux kulħadd jitwieled ġenju.

Arranġamenti mużikali

Indri Borg kiteb jew għamel arranġamenti mużikali ġodda għal diversi Polki, Valzi, Kwadrilji, Marċijiet, Sonati u Innijiet. Fost dawn l-innijiet li kiteb, l-ewwel wieħed iddedikah lil San Duminku, liema innu ndaqq u tkanta mit-tfal nhar San Duminku tal-1860, fil-Belt. Kiteb ukoll innijiet iddedikati lil San Filippu, lil San Publiju, Lil Sant'Andrija kif ukoll lill-Madonna ta' Liesse. Il-versi ta' dawn l-innijiet inkitbu bit-Taljan minn Dun Ġużepp | ammit (Brighella), mill-Professuri Cesare Vassallo u Antonio Crescimanno u oħrajn. Ilkoll nies kbar fil-kamp letterarju u mużikali.

Nistħajjilkom tistaqsuni, imma għaladarba kien għama, x'kien jagħmel biex jikteb il-mużika? Kien jiktibha hu jew kien jiktibhielu ħaddieħor? Kif kien jasal li jaqraha u jifhimha? Nista' nweġibkom li Indri kien jimxi fuq mużika ta' ħaddieħor u kien jikteb huwa wkoll. Il-mużika kien jiktibha fuq injama li kellha l-Pentagramma, ir-rig mużikali bil-ħames linji mħaffrin biex huwa jkun jista' jħosshom b'subgħajh.

Sistema primittiva ta' Braille

Nistgħu ngħidu li Indri kien jużа sistema primittiva ta' Braille. Imbagħad kien jaqbad biċċiet tax-xama', li dejjem kien iżomm ħdejh, jagħmilhom boċċa boċċa ta' daqsijiet differenti u jwaħħalhom fuq ir-rig mużikali kull fejn ikun irid iqiegħed nota skond il-melodija li jkun qed joħloq. Wara dan, kien isejjaħ il xi ħadd viċin tiegħu u jqabbdu jikkopja dik il- mużika fuq il-karta sabiex ħaddieħor ikun jista' jdoqqha. Wara li jkun semagħha, kien imbagħad jagħmel it-tiswijiet meħtieġa.

Indri u l-orgni

Ngħidu li Alla jagħlaq bieb u jiftaħ mija. Fil-każ ta' Indri Borg nistgħu nikkonfermaw dan. Minkejja li d-dawl f'għajnejh mill-ġdid ma taħulux, tah għal mitt darba l-kuraġġ li ma jaqta' qalbu minn xejn u jħares dejjem 'il quddiem. Huwa tgħallem idoqq l-orgni imma mhux biss, għax għamel isem ukoll fix-xogħol tat-tiswijiet tagħhom. Minbarra l-orgni tal-katidrall ta' l-Imdina u ta' San Duminku tal-Belt Valletta, kif ukoll orgnijiet oħrajn imxerrdin ma' Malta kollha, Maestro Indri jibqa' jissemma' għall-biċċa xogħol kbira li kellu sabiex jerġa' jarma mill-ġdid l-orgni tal-knisja Arċipretali ta' San Pawl Nawfraġu, il-Belt ukoll.

Iż-żwieġ ta' Indri u l-familja
Indri Borg iżżewweg lil Marianna (kunjomha xebba) Ebejer, fis-sena 1848. Huma kellhom tifel li semmewh Ġużeppi. Meta tfarfar u tħarreg sew fil-mużika kien iħażżeż fuq il-karta l-melodija mużikali miktuba minn missieru fuq lavanja speċjali. Minbarra l-ewwel tagħlim ma' missieru, Ġużeppi kompla jitħarreġ taħt Maestro Giuseppe Malfiggiani u l-Kanoniku Luigi Fenech sakemm ikkwalifika bħala Surmast tal-Banda.

Iwaqqaf il-King's Own Band Club
KienĠużeppi, iben Indri Borg li fl-1874 waqqaf il-Banda La Stella, li mbagħad saret "Nazionale" jew Nazionale Vincitrice.
Kien ir-Re Dwardu ta' l-Ingilterra li bidlilha isimha f'King's Own. Ġużeppi ta bidu wkoll għall-Banda "Prince of Wales".

L-ewwel baned organizzati
Maestro Indri Borg naqqax ismu bil-kbir għaliex primarjament kien hu li waqqaf l-ewwel baned organizzati f'pajjizna. Moħħ u baqa' jaħseb x'sejjer jagħmel biex iwaqqaf banda kif suppost. Riedha komposta minn bandisti li jdoqqu dawk l-istrumenti li kienu jindaqqu fil-baned militari. Sadanittant Indri kien tgħallem l-istrumenti kollha. Kienet is-sena 1860 li Indri għaqqad grupp ta sittax-il bandist f'Ħaż- | ebbuġ biex ifforma l-ewwel banda formali. Wara ftit Indri waqqaf il-Banda "L'Isle Adam" fir-Rabat (ta' Malta).

Ismu kiber b'ħidmietu
Indri Borg stinka biex laħaq fejn laħaq. Ismu kien sar magħruf ġmielu. Indri Borg kien ifisser suċċess. Ma kellux bżonn reklamar. Kien bniedem b'ħafna doni sbieħ. Bħalma kibru l-baned u l-każini tagħhom matul iż-żmien. L-ewwel bandisti kienu aktarx joħorgu jdoqqu taħt xi niċċa ta' xi qaddis fil-kantuniera u fit-triqat tal-Belt, sabiex din il-banda forsi taqla' xi ħaġa u tkun tista' tgħix.

Għall-bidu l-bandisti kienu ftit, xi tnejn idoqqu l-volin, wieħed jonfoh fil-kurunetta, iehor iħabbat fuq it-tambur flimkien ma' mużiċisti oħrajn. Il-popolarità malajr xterdet. In-nies kienu jħobbuh qatiegħ dan id-daqq. Kienu jagħtu xi sold b'riżq il-banda imma l-akbar qliegħ kien jinġabar minn xi sinjur jistieden il-banda ddoqq warabiebdaru.

Il-baned prestiġjużi ta' Indri Borg kienu jdoqqu wkoll meta mistiedna għal xi okkazjonijiet varji, imma partikolari bħal magħmudijiet, żwiġijiet, gradwazzjonijiet, insomma f'festi memorabbli li naturalment kienu jkunu okkazjonijiet mill-aktar sbieħ. Kienu jkunu mistiedna meta xi ħadd ikun ilu msiefer u jiġi mis-safar u kienu jilqgħuh bil-banda, xi ħadd li jkun rebaħ xi kawża fil-qorti, u okkazjonijiet ċelebri oħra.

Kompetizzjoni nġusta u deplorevoli
B'xorti ħażina, minbarra l-mużiċisti ta' Mastru Indri, feġġew oħrajn, li biex jaqilgħu l-għixien tagħhom kienu jdoqqu fuq il-laneċ jew fuq il-ferrovija biex iferrħu lill-passiġġieri. Dawn kienu baned ta' kafkaf li kienu jdejjqu u jiffittaw u jurtaw lil kulħadd. Tant li ġew ipprojpiti mill-pulizija minħabba l-ksur tal-paċi pubblika.

Għalhekk ġara, li l-banda mgħallma li kellu Indri Borg, issa ħadet isem ħażin għax għad li ħadem u ħabrek ħajtu kollha għall-mużika, Indri qatt ma stagħna, baqa' fqir. Kif jiġrilhom dawk kollha li ma jaħdmux għall-ħxuna ta' bwiethom u l-ippuppar ta' żaqqhom, imma għax iħobbu xogħlhom u jemmnu fl-għemejjel tagħhom.

Kif miet Indri Borg

Indri Borg miet xiħ, fqir u għama, fl-Imgieret, f'Ħal-Luqa, fil-għomor ta' 84 sena. Ibnu Ġużeppi kompla fejn ħalla missieru iżda għad illi l-partitarji tal-baned ta' żmienna jafu l-fama tagħhom u tal-banda tagħhom lil dan il-pijunier, xorta waħda jgħajjru lil xulxin bil-banda ta' Indri meta jqum xi għawg bejniethom. Ħasra. Għax il-baned kollha imisshom jafu l-istorja ta' dan il-pijunier ġenju kontemporanju u jimitaw l-għerf li kellu u d-dedikazzjoni personali għall-mużika. Indri Borg fl-isem tiegħu u fil-ħidma impressjonanti tiegħu fil-qasam mużikali ma jmut qatt. Indri Borg għandu jingħaraf aktar biex fil-ġejjieni ismu jibqa' jitlissen u jidwi ma' kullimkien.

L-istorja mużikali Maltija

Jiena ta' l-idea li l-allievi ta' llum, minbarra l-prattika u t-teorija mużikali, għandhom ukoll jitgħallmu l-istorja tal-mużika Maltija u jekk hemm bzonn, ukoll dik barranija għax aħna mhux nippikaw ma' pajjiż ieħor irridu fil-kultura imma naħdmu flimkien biex insaħħu l-kulturi. Għax li kieku jitgħallmu dan l-allievi tagħna, il-ġenju mużikali ta' Indri Borg ma jintesiex. Nies bħal Indri Borg jagħmlu kuraġġ lil min jaqta' qalbu ma' l-iċken saram tal-ħajja. Ġenji mużikali ma jitwieldux kuljum. Imma bħal u daqs Indri Borg, ma jmutu qatt mill-memorja tagħna.

Referenzi: Diskors Kommemorattiv minn Joe Flask

HORACE ENTERPRISES LTD.
Trophies & Sports Goods | Importer & Wholesaler

Horace Micallef
Director

Triq Raymond Caruana, Gudja GDJ 1012 - Malta
Tel: [+356] 21696302 | Mob: [+356] 99420346 | Fax: [+356] 21693397
E-mail: horaceentltd@link.net.mt

www.horace-ent.com